

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН І ГЕОГРАФІЇ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ХАРКІВСЬКИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-
МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ"
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(15 січня 2026 р., м. Харків)**

**Харків
2026**

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра суспільно-економічних дисциплін і географії
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Обласний комунальний заклад
«Харківський організаційно-методичний центр туризму»
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(15 січня 2026 р., м. Харків)**

Харків 2026

УДК: 338.48:911: 322: 314.1: 37:502:551:63: 504:379.852:811

Рецензенти:

Денисик Г. І., д.г.н., професор,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Маховка В.М., к.е.н. доцент,
Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"

Редакційна колегія:

О.О. Ніколаєнко – д.і.н, професор, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **С. В. Гришко** - к.г.н, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького; **О.О. Зеленько** - к.е.н, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **Л.І. Полякова** – к.і.н., доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького; **Т.Г. Гуцан** – к.п.н., доцент Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **П.І. Лоцман** – к.г.н, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **І.К. Нестерчук** - к.г.н., доцент, Житомирський державний університет імені Івана Франка; **Ю.І. Муромцева** – к.е.н., доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **В.Д. Холодок** – к.наук з держ управління, директор ОКЗ "Харківський організаційно-методичний Центр Туризму"; **Т.С. Коптєва** – доктор філософії з природничих наук, доцент Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **В.О. Воронін** – доктор філософії з природничих наук, ст. викладач Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди;

*Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
протокол № 1 від 21.01.2026*

Географія та туризм: Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (15 січня 2026 р., м. Харків) / за заг. ред. Муромцевої Ю.І. Харків: ХНПУ ім.Г.С.Сковороди, 2026. – 438 с.

У збірнику представлено матеріали, присвячені актуальним питанням сучасної географічної науки та туризмознавства, методиці їх викладання.

Розглянуто освітні тенденції у галузях географії та туризму у світі й Україні, проблеми природничої географії, висвітлення реалізації Сталого розвитку в екологічній, економічній та соціальній сферах, розглянуто питання про стан і розвиток туризму в світі й Україні, перспективі післявоєнного відновлення і використання туристичних ресурсів, природної та культурно-історичної спадщини України.

Для викладачів, аспірантів, магістрів, студентів вищих навчальних закладів та інших зацікавлених осіб.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, наявність плагіату, імен власних та інших відомостей.

© Колектив авторів, 2026
© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2026

ЗМІСТ

Розділ 1. Трансформаційні процеси в системі освіти в умовах глобалізаційних змін та післявоєнного відновлення України	10
<i>Пунач С. О.</i> СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ СИСТЕМИ ОСВІТИ	10
<i>Воровка М. І.</i> ПЕДАГОГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛАБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ	14
<i>Браславська О. В., Швайковський А. А.</i> СЬОГОДЕННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	17
<i>Альтгайм Л. Б., Семеген О. О.</i> РОЛЬ КРАЄЗНАВЧИХ ЕКСКУРСІЙ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	21
<i>Моложон К. О.</i> ГОСТЬОВІ ЛЕКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ, УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ НАВЧАННЯ ТА НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: РЕЗУЛЬТАТИ KEY-ДОСЛІДЖЕННЯ	25
<i>Арсененко І. А., Донець І. А., Хомотюк Ю. П.</i> ФОРМУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	30
<i>Жилка Я. М., Власенко Р. П.</i> ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ	37
<i>Левада О. М., Гришко С. В., Непша О. В.</i> ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «КАРТОГРАФІЯ З ОСНОВАМИ ТОПОГРАФІЇ ТА НАВЧАЛЬНОЮ ПРАКТИКОЮ»	41
<i>Нелін Є.В.</i> З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ: ІНСАЙТИ І ПОРАДИ КОЛЕГАМ	45
<i>Христова Т. Є., Кузін В. О.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМ ПОСТАВИ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	49
<i>Муртазієв Е. Г., Христової Д. Ю.</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ В ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	53
<i>Кожевникова А. В., Кожевников П. П.</i> ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЯДРО ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ	56
<i>Пюрко В. Є., Пюрко О. Є., Арабаджи-Тіпенко Л. І.</i> ДИВЕРСИФІКАЦІЯ	60

6. Mayer-Schönberger V., Cukier K. Big Data: A Revolution That Will Transform How We Live, Work, and Think. Eamon Dolan/Houghton Mifflin Harcourt, 2013. 256 p.

УДК 37.014.5:316.42(477)

*Воровка Маргарита Іванівна, д.пед.н., професор,
завідувачка кафедри освітології та педагогіки мистецтва,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького, Запоріжжя*

ПЕДАГОГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Сучасна система освіти України перебуває у стані глибоких трансформацій, зумовлених поєднанням глобалізаційних процесів і наслідків повномасштабної війни. Глобалізація висуває нові вимоги до якості освіти, мобільності знань, цифрової компетентності та конкурентоспроможності випускників, тоді як післявоєнне відновлення актуалізує питання психологічної безпеки, відновлення освітнього середовища та формування ціннісних орієнтирів особистості. У воєнних умовах система вищої освіти функціонує за наявності суттєвих викликів, що впливають на організацію та перебіг освітнього процесу, емоційне благополуччя його учасників і забезпечення якості освіти [1].

Глобалізація освіти сприяє інтеграції української освітньої системи у світовий освітній простір, що виявляється у впровадженні компетентнісного підходу, цифровізації навчання, розвитку академічної мобільності та адаптації міжнародних освітніх стандартів. Сучасний педагог має орієнтуватися не лише на засвоєння знань, а й на формування здатності здобувачів освіти до критичного мислення, міжкультурної комунікації та самоосвіти впродовж життя.

Разом з тим глобалізаційні процеси зумовлюють ризики уніфікації освіти та втрати національної ідентичності. У педагогічному вимірі це потребує зваженого поєднання світових освітніх тенденцій із національними цінностями, мовно-культурною традицією та історичною пам'яттю українського народу [2].

Післявоєнний контекст вимагає переосмислення ролі освіти як простору відновлення — фізичного, психологічного та соціального. Значна частина здобувачів освіти зазнала травматичного досвіду, що безпосередньо впливає на навчальну мотивацію, емоційний стан і соціальну адаптацію. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває впровадження принципів травма-інформованої педагогіки та створення безпечного, підтримувального освітнього середовища.

Педагог у післявоєнний період виконує розширену роль: наставника, фасилітатора, психологічної опори. Це потребує оновлення системи педагогічної підготовки й підвищення кваліфікації, зокрема у сферах розвитку емоційного інтелекту, ненасильницької комунікації та інклюзивної освіти. У цьому контексті педагогіка постає не лише як інструмент передачі знань, а як ключовий чинник соціальної стійкості, відновлення та розвитку суспільства.

Однією з ключових тенденцій трансформації освіти є цифровізація, яка набула особливого значення в умовах війни. Дистанційне та змішане навчання стали не тимчасовим явищем, а стійким компонентом освітнього процесу. У педагогічному вимірі це актуалізує проблему формування цифрової педагогічної компетентності вчителя, здатності ефективно організовувати навчання в онлайн-середовищі, підтримувати зворотний зв'язок і навчальну мотивацію здобувачів освіти.

Водночас цифрова трансформація потребує ґрунтовного педагогічного осмислення з точки зору забезпечення доступності освіти, подолання цифрової нерівності та збереження живого педагогічного спілкування як основи розвитку особистості.

В умовах післявоєнного відновлення особливого значення набуває ціннісно орієнтована педагогіка, спрямована на формування громадянської

відповідальності, патріотизму, поваги до людської гідності та демократичних принципів. Освіта має стати простором осмислення пережитого досвіду, формування активної громадянської позиції та готовності молоді брати участь у відбудові країни.

Педагогічні практики повинні інтегрувати виховний компонент у навчальний процес, поєднуючи академічні знання із соціальним досвідом, волонтерськими ініціативами та проєктною діяльністю.

Отже, трансформаційні процеси в системі освіти України в умовах глобалізаційних змін і післявоєнного відновлення зумовлюють необхідність оновлення педагогічної парадигми. Сучасна педагогіка має поєднувати інноваційність і гуманістичні цінності, глобальні тенденції та національну ідентичність, технологічний прогрес і людяність. Саме педагог стає ключовою фігурою у формуванні стійкого, свідомого та відповідального суспільства, здатного до відновлення й розвитку в умовах сучасних викликів.

Література.

1. Воронка М.І. Діяльність викладачів закладів вищої освіти в умовах військового стану. *Наука та освіта в умовах викликів сьогодення* : матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції // Міжнародний гуманітарний дослідницький центр (Чернігів, 25 лютого 2025 р). Research Europe, 2025. С.100-102.
2. Кожевникова А.В., Воронка М.І. *Національно-патріотичне виховання особистості майбутнього вчителя: етнокультурний аспект* // Збірник тез V міжнародної науково-практичної конференції: «Україна моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал вишиванки». 16-17 травня 2024 р. Київ, 2024. С.107-111.